

De diverse kanten van Simon van Wattum (1930-1995)

Het Hoogste woord

Deze tweewekelijkse serie geeft een overzicht van de belangrijkste schrijvers en dichters van deze eeuw uit Groningen en Drenthe. Dit is het achttiende deel, gewijd aan Simon van Wattum.

Zijn naam kom je niet tegen in de diverse overzichten van de Nederlandse literatuur. In de eigen regio was Simon van Wattum evenwel een naam van grote betekenis. Hij was na de oorlog een van de spilfiguren binnen het literaire en journalistieke leven in Groningen.

Door **Jacob Moerman**

In het boek *Literair leven in Groningen* uit 1985 komt de naam Van Wattum enige keren naar voren, maar het is opvallend dat hij alleen in verband wordt gebracht met de verschillende tijdschriften waaraan hij was verbonden. Uit de hoofdstukken in dit boek rijst eerder een beeld op van iemand die zich inzette voor de literatuur in de eigen streektaal, dan een per-

soon die zijn journalistieke werk probeerde te combineren met zijn schrijverschap.

Het tijdschrift *t Swieniegeltje* verscheen voor het eerst in 1954. In de redactie zaten Simon van Wattum, Willem Diemer en Jan S. Niehoff. Het programma van het blad kwam van de hand van Van Wattum: *t Swieniegeltje is n nij tiedschrift van Grunnegers, veur Grunnegers, dwaars-deur-ales-hen Grunnegers!* Ook was hij betrokken bij de oprichting van het blad *Weerwoord*, dat in 1965 voor het eerst verscheen. *Weerwoord* werd niet gepresenteerd als tijdschrift, maar als 'regionale schriftenriege'. In het blad waren niet alleen bijdragen in het Gronings te lezen, maar ook in andere streektalen uit het Nedersaksisch gebied: die uit Duitsland. Naast Van Wattum maakte Hendrik Entjes deel uit van de redactie. *Wij geloven ook in het bestaan van een levensgemeenschap over onze landsgrens heen*, liet Van Wattum in het voorwoord van het eerste nummer weten, *die echter evenzeer, of meer nog, gesterkt moet worden door bezinning en wacht op verrijking*. Het tijdschrift *Weerwoord* zou slechts vier nummers tellen, maar al een jaar later verscheen het door Van Wattum mede opgerichte *Twijspaalk, Moandkraant veur Grunnen*, een blad met een satirisch karakter waarvan negen nummers verschenen.

Van Wattum was een ijverig persoon, die lid was van de Nederlandse Maatschappij voor Letterkunde en daarnaast voor Radio Omroep Noord de litera-

tuur uit de eigen regio belichtte. Maar vooral was hij iemand die zowel journalist als dichter en schrijver was en deze verschillende kanten soms maar moeilijk met elkaar wist te rijmen. Misschien voelde hij zich het meest op zijn plaats als columnist - op die manier wist hij beide aspecten als geen ander met elkaar te verenigen. Maar zijn eigen persoon op de voorgrond plaatsen, hij hield er niet van. Uit de uitspraken in interviews komt nauwelijks een beeld van hem naar voren - hoogstens dat hij als kind stotterde, nogal verlegen was en zich tegen het einde van zijn leven als een kluzenaar had teruggetrokken.

Het is in ieder geval zeker dat hij een harde werker was die zich, opgegroeid in een socialistisch arbeidersgezin, wist op te werken tot een belangrijke persoonlijkheid binnen de journalistieke wereld in het Noorden.

Van Wattum werd geboren in Stadskanaal, op 11 december 1930. Na de Mulo was hij enige tijd werkzaam bij een aardappelmeelfabriek. Na een loopbaan van vallen en opstaan werd hij journalist bij de *Winschoter Courant*. Bij deze krant werd hij in 1963 adjunct-hoofdredacteur. Na een tussenperiode van een jaar op het Nedersaksisch Instituut in Groningen keerde hij in *Winschoten* terug als hoofdredacteur van het Oost-Groningse dagblad. Zijn hoofdredacteurschap bracht problemen met zich mee. 'In u hebben de dichter en de hoofdredacteur om

voorrang gestreden, hetgeen dikwijls tot spanningen leidde', schreef directeur R. de Graaf dan ook niet voor niets in zijn ontslagbrief. Daarna ging Van Wattum schrijven voor het *Nieuwsblad van het Noorden*.

Als hoofdredacteur van de *Winschoter Courant* viel hij vooral op met zijn column *Op de Gribbegrap*, waarin hij een grauw beeld gaf van de achtergestelde positie van Oost-Groningen. Vaak maakte hij gebruik van verschillende pseudoniemen, zoals Paiter Prugel, Ol Mans en Ilse Nödder, en wist hij op die manier al snel een groeiende schare lezers aan zich te binden.

Daarnaast trad Van Wattum naar buiten als dichter, van wie in de jaren vijftig en zestig een aantal bundels verscheen. Zijn sonnettenkrans *Twijstried* werd in 1963 afgedrukt in het *Cultureel Maandblad Groningen* en verscheen pas veel later in boekvorm toen zijn verzamelde gedichten werden uitgegeven. Andere titels van zijn hand zijn onder meer *Tussen wenst en wereld* (1954), *De vlucht* (1956) en *Vingers van glas* (1968). Van Wattum gebruikte het liefst de taal die hij in zijn eigen omgeving hoorde: het Gronings. *Niet uit liefde, maar omdat het zo moet*, zei hij ooit.

Ook in zijn gedichten zelf sprak hij zich soms ook uit over de streektaal. De cyclus *Wachtwoorden* uit 1964 opent met de volgende regels: *Ik dicht nait veur het haail van het dialekt-/nait veur zo'n volk dat cultureel verrekt/en 't geërn dut as 't wint in 't kommerciële/ik dicht bloots*

*zo omdat het weerstand wekt./ (O fomat 't haart toch aigen waarheid sprekt?). Frustratie en bitterheid spreken uit deze regels, maar over bijvoorbeeld literaire prijzen heeft Van Wattum niet te klagen gehad. Hij kreeg in 1964 de Hendrik de Vries-prijs, de literaire prijs van de gemeente Groningen, tien jaar later gevolgd door de culturele prijs van de provincie Groningen. Ook kreeg hij de literaire prijs van stichting 't Grunneger Bouk voor zijn bundel *Twijstried*, in 1980, het jaar waarin deze prijs voor de eerste keer werd uitgereikt. Zijn gedichten waren evenwel bekend in een zeer beperkte kring, en dat stoorde Van Wattum zeer. In een interview uit 1975 zei hij hierover:*

Je zou eigenlijk een grote groep beoefenaars van streektaalliteratuur moeten hebben, een grote middenmoot die epische, anekdotische verhalen en gedichten schrijft. Waar lezers mee kunnen beginnen en misschien komen ze dan aan andere gedichten toe. Bij mij is er niks onder. Wie schrijft er nog gedichten in het Gronings?

Van Wattum schreef ze. Zijn bundel *Verzamelde gedichten* verscheen in 1981, 350 pagina's dik. En misschien komt de tijd nog dat een bundel met zijn beste columns het licht ziet. Dat heeft deze Groninger, voor wie schrijven zo ongeveer hetzelfde betekende als ademhalen, eigenlijk wel verdiend.

Over twee weken: Saul van Messel.

▲ Simon van Wattum. „Niet uit liefde, maar omdat het zo moet.”

Foto: Archief

98 25-9-99